

PRIDELOVANJE KROMPIRJA

Krompir je nepogrešljiv v naši prehrani, saj ga lahko pripravljamo na zelo veliko načinov. Kakovostno pridelani in zdravi gomolji nas počakajo v kleti od jeseni do pomladi in bogatijo našo prehransko pestrost. Jedilni krompir pridelujemo kot zgodnji krompir za čimprejšnji pridelek v začetku poletja in kot pozni krompir namenjen za ozimnico. Značilnosti pridelovanja se pri obeh načinih pridelovanja nekoliko razlikujeta, večino značilnosti pridelave pa je skupnih.

Zahteve za tla in kolobar

Krompir rabi za dobro rast rahla in vlažna tla ves čas rasti. **Najbolje uspeva na lažjih humoznih srednje težkih zračnih tleh.** Težja neodcedna glinasta tla so manj primerna za saditev. Krompir je za kolobar občutljiv, saj ga lahko sadimo na isto njivo vsako tretje leto. Najboljši predposevki so stročnice in zelenjadnice. Žita in deteljno travne oz. travno deteljne mešanice so tudi dobri predposevki, vendar je večja verjetnost škod zaradi strun, zato moramo njihovo prisotnost predhodno preveriti. Koruza je slabši predposevek za krompir. Krompirju ustrezajo tla z vsebnostjo humusa vsaj 2,5% in nekoliko kislila tla že od pH 5,5 do 6,5.

Priprava zemlje in gnojenje

Krompir se zelo dobro odziva na gnojenje s hlevskim gnojem, ki je za visoke in kakovostne pridelke nepogrešljiv. **Krompirju gnojimo z dobro uležanim hlevskim gnojem (20-30 ton/ha).** **Zaoravanje večjih količin svežega hlevskega gnoja ali sveže organske mase (npr. koruznice ali drugih rastlin, ki jih posejemo za podor) tik pred saditvijo ne priporočamo,** ker s tem ustvarjamo ugodne pogoje za razvoj bakterij, ki povzročajo navadno krastavost krompirja.

Na njivi, kjer bomo sadili krompir, hlevski gnoj praviloma zaorjemo že jeseni, izjemoma lahko na zelo lahkih peščenih tleh to opravimo spomladi. Jesensko oz. zimsko oranje je obvezno pri pridelavi zgodnjega krompirja, da se tla spomladi hitreje segrejejo, kar nam omogoča zgodnejšo saditev.

Krompirjev nasad s 36 tonami/ha pridelka iz tal z gomolji **odvzame 153 kg N, 32 kg P₂O₅, 209 kg K₂O, 5 kg CaO, 16 kg MgO in 10 kg S** na hektar.

Osnova za določitev natančnih odmerkov potrebnih gnojil je opravljena analiza tal. **Koliko in katero mineralno gnojilo bomo dodali je odvisno od založenosti tal, od namena pridelave in pričakovanega pridelka. Pričakovani pridelek je pri zgodnjem krompirju okrog 25 ton, pri poznem pa lahko tudi 60 in več ton na hektar.**

Za povprečni pridelek zgodnji krompir rabi za svojo rast na hektar **100 do 130 kg čistega dušika, pozni krompir pa 140 do 170 kg čistega dušika na hektar.** Pri gnojenju z dušikom je potrebna še posebna pazljivost, saj **prekomerno gnojenje z dušikom** lahko povzroča ali pa vzpodbuja fiziološke napake gomoljev kot so rjava pegavost mesa, sivenje mesa, votlo srce in druge napake, hkrati pa **močno povečuje občutljivost na krompirjevo plesen.** Pri gnojenju z mineralnimi gnojili se ogibajmo gnojenja s kalijem v kloridni obliki, ampak uporabimo NPK s kalijem v sulfatni obliki. Klor prav tako povzroča sivenje mesa.

Okvirna količina potrebnega fosforja na hektar je od 50 do 80 kg, količina potrebnega kalija pa 200 do 260 kg na hektar na srednje založenih tleh.

Poleg hlevskega gnoja moramo pri neekološki pridelavi na njivo, kjer sadimo krompir, dodati še mineralna gnojila. **Zgodnjemu krompirju vso količino potrebnih mineralnih gnojil potrosimo ob oz. pred saditvijo,** medtem, ko **pozni krompir lahko dognojujemo z dušičnimi gnojili pred osipanjem** (predvsem na lahkih peščenih tleh do 40 kg dušika/ha). Pridelovalcem, ki imajo njive z več kot 4 % humusa, svetujemo za 20 % manjše odmerke dušika. Pridelovalcem, ki pridelujejo krompir za predelavo svetujemo, da se držijo priporočenih tehnologij kupca pridelka. **Pri gnojenju z mineralnimi gnojili ob predpostavki, da smo jeseni zaorali 20 t hl. gnoja/ha** in imamo srednjo založena tla s fosforjem in kalijem dodamo še

naslednje količine mineralnih gnojil:

	dušik (kg/ha/leto)	P ₂ O ₅	K ₂ O
rani krompir	100 do 110 kg	70 kg	do 180 kg
pozni krompir	130 do 150 kg	70 kg	do 200 kg

*10 t govejega hlevskega gnoja vsebuje: 40 kg N, 29 kg P₂O₅ in 50 kg K₂O.

Zemljo pred saditvijo zdrobimo, poravnamo in dobro prerahljamo do globine 10 cm in hkrati zadelamo mineralno gnojilo. Poravnavanje površine je posebej pomembno v primeru, ko predvidevamo namakanje posevka, da voda ne zastaja v mikrodepresijah.

Priprava gomoljev za saditev -nakaljevanje

Za saditev uporabljamo vedno zdrav, kakovosten in potrjen semenski krompir. Za pridelovanje zgodnjega, pa tudi pri poznem krompirju se priporoča **saditev nakaljenega krompirja.**

Semenske gomolje damo v plitve gajbice v **svetel topel prostor. Ločimo hitro nakaljevanje pri T 20 °C cca. 14 dni**, pri čemer **gomolji kalijo hitro in imajo manjše število kali**, kar je **primernejše za zgodnji krompir. Nakaljevanje dalj časa pri T 10 – 15 °C traja 3 – 4 tedne. Gomolji nastavijo več kaličev (več stebel), kar je primerno za poznejše sorte.**

Pri nakaljevanju krompirja moramo paziti, da kalčki niso predolgi (3-5 mm), sicer se pri saditvi radi lomijo. Če ima krompir predolge kali, moramo te kali odstraniti in pred saditvijo krompir ponovno nakaliti. Če bomo krompir sadili z avtomatskimi sadilniki, naj bodo kali komaj prebujene, za polavtomatske sadilnike pa so lahko kali nekoliko daljše.

Običajno sadimo cele neprerezane od 35 do 45 mm debele zdrave semenske gomolje. Rezani gomolji so mnogo bolj občutljivi na glivične in bakterijske bolezni, z rezanjem se prenašajo tudi nekatere nevarne virusne bolezni. Če gomolje režemo, jih moramo vsaj 3 do 6 dni pred saditvijo. Nož moramo razkuževati v raztopini hipremangana ali alkohola, da preprečimo prenos okužb.

Pred saditvijo moramo gomolje shladiti na temperaturo zemlje, da se izognemo stresom gomoljev (npr. gomoljčkasto kalenje).

Sajenje

Zgodnji krompir začnemo saditi, ko se tla segrejejo na 6 °C, **pozne pa, ko se temperatura tal ustali na vsaj 8 °C.** Kali naj bodo dolge od 2 do 5 mm. Globina saditve naj bo od 5 do 10 cm, odvisno od vrste zemlje. Sadimo plitveje čim težja so tla, čim drobnejši so gomolji in čim večji so grebeni. V premokra tla ne sadimo, ker sicer povzročimo zbitost tal, ki kasneje onemogoča potrebno obdelavo tal. Gostoto posajenih gomoljev v vrsti prilagajamo namenu pridelave (semenski in zgodnji krompir sadimo gosteje kakor jedilnega), medvrstna razdalja naj bo med 70 in 75 cm, lahko tudi do 80 cm, odvisno od mehanizacije, ki jo uporabljamo pri nadaljnji oskrbi nasada.

Oskrba nasada

Krompir sodi med okopavine, zato mu prija rahljanje tal. To najhitreje vidimo v zelo počasni rasti rastlin, če dež po saditvi zbije tla. **K redni oskrbi zato sodi rahljanje oz. okopavanje nasada, zatiranje plevelov ter oblikovanje grebenov oz. osipavanje.** S pravilno in pravočasno oskrbo nasada omogočimo dober razvoj posevka, dobro zakritost gomoljev, hkrati pa olajšamo tudi delo z izkopalnikom in zmanjšamo poškodbe gomoljev pri izkopu. Vse vpliva na bolj kakovosten pridelek. Osipavanje oz. oblikovanje grebenov je pomembno, saj s tem prerahljamo zemljo, omogočimo zakritost gomoljev in s tem preprečimo zelenost gomoljev ob spravilu.

Zatiranja plevelov brez uporabe herbicidov (mehansko) se poslužujemo pri ekološki pridelavi ali pa v manjših nasadih (vrtički). Pri večkratnem okopavanju moramo paziti, da ne poškodujemo korenin, ker s tem zmanjšujemo pridelek. **Najbolj odločilna za zanesljiv pridelek gomoljev je saditev zdravega semena in zaščita pred krompirjevo plesnijo.**